

Giáo dục lịch sử Đảng cho học sinh trung học cơ sở

Lê Sỹ Trọng*

*HVCH. Trường ĐH Khoa học xã hội và nhân văn, ĐH Quốc gia TP HCM

Received: 10/7/2024; Accepted: 16/7/2024; Published: 7/8/2024

Abstract: According to the directive of the Party Central Committee's Secretariat, educating the history of the Communist Party of Vietnam to students is one of the responsibilities of general education schools. This article establishes the theoretical basis for this educational activity at the middle school, including educational objectives, content, forms, and methods. The research results contribute to the systematization of the theory of teaching the history of the Communist Party of Vietnam to middle school students, providing a foundation for implementing specific educational processes in practice.

Keywords: History of the Communist Party of Vietnam, education, middle school

1. Đặt vấn đề

Đảng Cộng sản Việt Nam đóng vai trò quan trọng và quyết định trong cuộc cách mạng Việt Nam từ khi thành lập đến nay. Từ việc lãnh đạo cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc đến công cuộc xây dựng và phát triển đất nước, Đảng luôn là lực lượng dẫn dắt, đưa ra những quyết sách chiến lược phù hợp với từng giai đoạn lịch sử. Đảng đã và đang giữ vững vai trò là người lãnh đạo duy nhất, đưa đất nước vượt qua mọi khó khăn, thách thức, tiến tới xây dựng một Việt Nam giàu mạnh, dân chủ, công bằng và văn minh.

Vì vậy, giáo dục LSD trở thành một nhiệm vụ có ý nghĩa quan trọng, đặc biệt là đối với HS phổ thông. Việc hiểu rõ về LSD giúp các em nhận thức được những giá trị truyền thống và những thành tựu đã đạt được, từ đó có thể kế thừa và phát huy những giá trị này trong tương lai. Điều này không chỉ giúp định hướng sự phát triển cá nhân mà còn góp phần vào sự phát triển bền vững của đất nước trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế. Với ý nghĩa đó, Chỉ thị số 20-CT/TW của Ban Bí thư (2018) đã yêu cầu “đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục LSD trong Đảng và toàn xã hội, đặc biệt là thế hệ trẻ với phương pháp, cách thức đa dạng, phù hợp đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới” và chỉ đạo “Ban cán sự đảng Bộ Giáo dục và Đào tạo chỉ đạo đưa nội dung LSD lồng ghép vào nội dung giáo dục lịch sử dân tộc, giáo dục công dân trong hệ thống giáo dục quốc dân”.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Mục tiêu giáo dục LSD cho HS THCS

Giáo dục LSD giúp HS nắm bắt được quá trình hình thành, phát triển và vai trò của Đảng Cộng sản Việt Nam trong việc lãnh đạo đất nước vượt qua nhiều giai đoạn khó khăn, từ cuộc kháng chiến giành độc lập cho đến công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Việc hiểu biết sâu rộng về LSD không chỉ giúp các em có

cái nhìn toàn diện về quá khứ mà còn giúp họ hiểu được lý do tại sao Đảng lại có những quyết sách chiến lược trong từng thời kỳ lịch sử. Qua việc phân tích và đánh giá các sự kiện lịch sử, HS sẽ phát triển được khả năng tư duy phê phán, biết nhìn nhận các vấn đề từ nhiều góc độ khác nhau. Đồng thời, việc học hỏi từ những bài học lịch sử cũng giúp các em phát huy tinh thần sáng tạo trong giải quyết các vấn đề hiện tại.

Giáo dục LSD nhấn mạnh những hi sinh và cống hiến của các thế hệ cha ông trong quá trình giành lại độc lập và phát triển đất nước. Qua đó, khơi dậy lòng tự hào dân tộc và tình yêu nước, khiến HS THCS thêm trân trọng những giá trị mà các thế hệ trước đã phải đánh đổi bằng mồ hôi, nước mắt và máu. Từ đó, HS hiểu được lý tưởng cách mạng của Đảng đã định hướng cho con đường phát triển của đất nước. Khi được giáo dục về LSD, thế hệ trẻ sẽ nhận thức rõ hơn về trách nhiệm của mình đối với quê hương, đất nước. Từ đó, HS THCS hình thành niềm tin vào con đường mà Đảng đã chọn, giúp các em vững vàng trước những khó khăn và thách thức của xã hội hiện đại. Hơn nữa, lý tưởng cách mạng còn là nguồn động lực để các em tiếp tục nỗ lực phấn đấu, đóng góp vào sự nghiệp xây dựng đất nước.

Như vậy, mục tiêu giáo dục LSD cho HS THCS không chỉ dừng lại ở việc truyền đạt kiến thức lịch sử mà còn hướng đến việc hình thành nhân cách, lý tưởng và định hướng tương lai.

2.2. Nội dung giáo dục LSD cho HS THCS

Đối với học sinh trung học cơ sở, theo Chương trình giáo dục phổ thông, vấn đề giáo dục LSD được đề cập chủ yếu trong môn Lịch sử và Địa lý lớp 9, gắn liền với tiến trình cách mạng Việt Nam trong từng giai đoạn cụ thể từ năm 1918 trở đi. Ngoài ra, nội dung này xuất hiện rải rác ở các nội dung giáo dục hoạt động trải nghiệm và có thể được lồng ghép vào các chương

trình ngoại khoá. Tập trung vào những chủ đề chính:

Một là, lịch sử hình thành và phát triển của Đảng với các giai đoạn cụ thể: Giai đoạn thành lập Đảng trình bày bối cảnh xã hội và những điều kiện dẫn đến sự ra đời của Đảng, vai trò của các tổ chức tiền thân và quá trình hợp nhất thành Đảng Cộng sản Việt Nam; Giai đoạn Đảng lãnh đạo cách mạng giành chính quyền trình bày những hoạt động cách mạng của Đảng trong cuộc đấu tranh giành độc lập, từ phong trào Xô Viết Nghệ Tĩnh đến Cách mạng Tháng Tám năm 1945 và việc thành lập nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa; Giai đoạn kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ nêu rõ vai trò của Đảng trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ, đặc biệt là những quyết sách chiến lược trong các trận chiến quan trọng như Chiến dịch Điện Biên Phủ và Chiến dịch Hồ Chí Minh; Giai đoạn xây dựng và bảo vệ Tổ quốc sau năm 1975 đề cập đến các thành tựu và thách thức mà Đảng đã vượt qua trong quá trình lãnh đạo công cuộc tái thiết đất nước sau chiến tranh, thời kì đổi mới từ năm 1986, và quá trình hội nhập quốc tế. Gắn liền với đó là những cống hiến của Đảng trong sự nghiệp giải phóng dân tộc và xây dựng đất nước.

Hai là, một số vấn đề về tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối cách mạng của Đảng: Giới thiệu những nội dung cốt lõi của tư tưởng Hồ Chí Minh, đặc biệt là quan điểm về độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, về sức mạnh của nhân dân, và về đạo đức cách mạng; Giúp HS hiểu rõ các giai đoạn phát triển đường lối cách mạng của Đảng, từ đấu tranh giải phóng dân tộc đến xây dựng chủ nghĩa xã hội, và những điều chỉnh, đổi mới trong đường lối đó qua từng thời kì; Giới thiệu về các lãnh đạo kiệt xuất của Đảng qua các thời kỳ, và những anh hùng, liệt sĩ đã hi sinh vì sự nghiệp cách mạng.

Ba là, vai trò của Đảng trong thời kì đổi mới và hội nhập quốc tế: Giới thiệu về quá trình Đảng lãnh đạo công cuộc đổi mới, những thành tựu đạt được trong kinh tế, văn hóa, xã hội, và ngoại giao; Nêu rõ vai trò của Đảng trong việc định hướng và lãnh đạo đất nước hội nhập quốc tế, phát triển quan hệ đối ngoại và hợp tác với các nước trên thế giới.

2.3. Hình thức và phương pháp giáo dục LSD cho HS THCS

2.3.1. Giáo dục thông qua dạy học

Để thực hiện hiệu quả giáo dục LSD qua dạy học cho HS THCS, GV cần sử dụng phương pháp dạy học tích cực, có thể kể đến như:

- Phương pháp kể chuyện: GV sử dụng phương pháp kể chuyện để truyền đạt kiến thức lịch sử thông qua các câu chuyện về các nhân vật và sự kiện lịch

sử hoặc sử dụng các đoạn phim tài liệu, video lịch sử hoặc hình ảnh minh họa để kể lại các câu chuyện lịch sử về Đảng, giúp làm sống động nội dung học tập và kích thích trí tưởng tượng của HS, giúp HS cảm nhận được tính chân thực và gần gũi của lịch sử.

- Phương pháp thảo luận nhóm: GV chia lớp thành các nhóm nhỏ, mỗi nhóm sẽ thảo luận về một chủ đề lịch sử liên quan đến Đảng, sau đó, các nhóm sẽ trình bày kết quả thảo luận trước lớp. Khuyến khích học sinh đặt câu hỏi và tham gia phản biện lẫn nhau trong quá trình thảo luận. Phương pháp này giúp các em hiểu sâu hơn về các vấn đề lịch sử và rèn luyện kỹ năng làm việc nhóm, tư duy phản biện và kỹ năng thuyết trình.

- Phương pháp học tập dự án: GV tổ chức cho HS tham gia các dự án nghiên cứu nhỏ về một sự kiện, một nhân vật hoặc một giai đoạn lịch sử của Đảng. Khuyến khích học sinh tạo ra các sản phẩm sáng tạo như mô hình, tranh vẽ, tờ rơi, hoặc các video ngắn về chủ đề LSD. Các em sẽ tự tìm kiếm tài liệu, viết báo cáo và trình bày sản phẩm làm việc trước lớp. Phương pháp này giúp học sinh phát triển kỹ năng tự học, nghiên cứu và làm việc nhóm, thể hiện sự hiểu biết và sáng tạo của mình.

Trong quá trình dạy học, GV có thể sử dụng thêm các tài liệu bổ trợ như sách chuyên đề, tư liệu hình ảnh, video tài liệu về LSD để minh họa và làm phong phú thêm bài giảng. Các phần mềm học tập, ứng dụng trên điện thoại, hoặc các tài liệu số hóa có thể được sử dụng để HS tìm hiểu LSD một cách chủ động. Video tài liệu, phim tài liệu lịch sử cũng là công cụ hỗ trợ hiệu quả. Cùng với đó, GV có thể hướng dẫn HS sử dụng các trang mạng xã hội, blog, hoặc diễn đàn học tập để thảo luận và chia sẻ kiến thức về LSD. Những không gian này cũng có thể trở thành nơi giao lưu, học hỏi giữa các em HS.

2.3.2. Giáo dục thông qua hoạt động trải nghiệm

Một số hình thức tổ chức hoạt động trải nghiệm mà GV có thể thực hiện để giáo dục LSD cho HS như:

- Tham quan các di tích lịch sử cách mạng: Tham quan bảo tàng LSD, như Bảo tàng Hồ Chí Minh, Bảo tàng Lịch sử Quốc gia, nơi lưu giữ nhiều hiện vật, tài liệu quý giá về quá trình hình thành và phát triển của Đảng; Tham quan các khu di tích lịch sử quan trọng như Đền Hùng, Pác Bó (Cao Bằng), Khu di tích Kim Liên (Nghệ An), nơi gắn liền với các sự kiện và nhân vật lịch sử quan trọng của Đảng; Các chuyến đi thực tế đến các chiến khu cách mạng như Tân Trào (Tuyên Quang), ATK Định Hóa (Thái Nguyên). Sau các chuyến tham quan, thực tế, yêu cầu HS viết báo cáo hoặc nhật ký hành trình, nêu lên những gì đã học được, cảm nhận và suy nghĩ của mình về LSD.

- Tái hiện các sự kiện lịch sử: Tổ chức các buổi diễn kịch tái hiện lại những sự kiện quan trọng trong LSD, như Cách mạng Tháng Tám, Chiến dịch Điện Biên Phủ, hoặc các hội nghị quan trọng của Đảng. HS sẽ vào vai các nhân vật lịch sử, giúp các em có cái nhìn sâu sắc và thực tế hơn về những sự kiện đã học.

- Trò chơi lịch sử: Tổ chức các trò chơi nhập vai, nơi HS có thể hóa thân thành các nhân vật lịch sử, thực hiện nhiệm vụ theo cốt truyện dựa trên các sự kiện lịch sử của Đảng; Tổ chức các cuộc thi giải ô chữ, thi trắc nghiệm kiến thức LSD, giúp HS ôn lại kiến thức đã học một cách vui vẻ và dễ nhớ. Các trò chơi này không chỉ mang tính giáo dục mà còn tạo sự hứng thú và sáng tạo.

- Tham gia các buổi nói chuyện truyền thống: Tổ chức các buổi nói chuyện truyền thống, giao lưu với các nhân chứng lịch sử, như cựu chiến binh, những người từng tham gia các sự kiện quan trọng trong LSD để HS có thể hiểu rõ hơn về tinh thần cách mạng và những khó khăn mà Đảng đã vượt qua nhờ những câu chuyện chân thực; Mời các nhà nghiên cứu, chuyên gia lịch sử đến trường, lớp để nói chuyện về các chuyên đề LSD, cung cấp cho HS những kiến thức chuyên sâu và cập nhật về LSD; Khuyến khích HS tham gia nghiên cứu về LSD tại địa phương mình, phỏng vấn những người cao tuổi, cựu chiến binh, hoặc nghiên cứu tài liệu địa phương để viết báo cáo, làm video hoặc trình bày trước lớp.

Thông qua các hoạt động này, HS THCS không chỉ hiểu sâu hơn về LSD mà còn hình thành lòng tự hào dân tộc, ý thức trách nhiệm và lý tưởng sống đúng đắn. Các hoạt động này cần được áp dụng linh hoạt và đa dạng để phù hợp với điều kiện thực tế và nhu cầu học tập của HS.

2.3.3. Tự giáo dục

HS THCS có thể bắt đầu tự tìm hiểu về LSD bằng việc đọc các sách và tài liệu chính thống về LSD do Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia Sự thật, Nhà xuất bản Quân đội Nhân dân, hoặc các cơ quan nghiên cứu lịch sử của Đảng xuất bản. Những tài liệu này cung cấp thông tin chi tiết, chính xác về các giai đoạn phát triển của Đảng. Đó có thể là: các văn kiện quan trọng của Đảng qua các thời kì, như Nghị quyết Đại hội Đảng, các báo cáo chính trị, và các chỉ thị, quyết định của Ban Chấp hành Trung ương Đảng; các bài viết, nghiên cứu từ Viện LSD, Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, và các cơ quan nghiên cứu uy tín khác. Những tài liệu này có thể tìm kiếm trực tuyến tại trang web của Đảng Cộng sản Việt Nam, các thư viện số như Thư viện Quốc gia Việt Nam, Thư viện Quân đội, và các trang web học thuật.

Bên cạnh đó, HS có thể tìm hiểu về LSD bằng việc tìm kiếm và xem các phim tài liệu, chương trình truyền hình về LSD, các nhân vật lịch sử quan trọng, và các sự kiện cách mạng do các bộ phim này thường mang lại góc nhìn sống động và dễ tiếp thu về các sự kiện lịch sử. HS cũng có thể tìm nghe các podcast chuyên về LSD hoặc các sự kiện lịch sử quan trọng khi đang di chuyển hoặc trong thời gian rảnh rỗi một cách tiện lợi.

Sau khi tiếp nhận thông tin, HS có thể ghi chép lại quá trình tự học qua việc viết blog, hoặc tạo một nhật ký học tập để lưu lại những kiến thức đã học được, suy nghĩ và cảm nhận của cá nhân. HS có thể tham gia vào các diễn đàn, nhóm Facebook, hoặc các cộng đồng học tập trực tuyến để thảo luận, trao đổi kiến thức với những người cùng quan tâm về LSD. Nếu có điều kiện, HS tham gia các câu lạc bộ lịch sử, hoặc các nhóm nghiên cứu chuyên về LSD tại địa phương hoặc trường học và tham gia các hoạt động ngoại khóa liên quan.

3. Kết luận

Từ khi thành lập, Đảng Cộng sản Việt Nam đóng vai trò quyết định trong sự phát triển của đất nước, lãnh đạo cuộc đấu tranh giành độc lập và xây dựng quốc gia. Vì vậy, giáo dục LSD là nhiệm vụ quan trọng, đặc biệt đối với HS THCS, giúp các em hiểu rõ giá trị truyền thống và thành tựu của Đảng, từ đó phát huy trong tương lai. Công tác giáo dục này không chỉ cung cấp kiến thức lịch sử mà còn hình thành nhân cách, lý tưởng, và định hướng phát triển cho các em, góp phần vào sự phát triển bền vững của đất nước. Để đạt được mục tiêu này, nhà trường và GV cần tổ chức đa dạng các hoạt động trải nghiệm kết hợp với dạy học và định hướng quá trình tự giáo dục của HS.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Bí thư (2018), *Chỉ thị số 20-CT/TW ngày 18/01/2018 về tiếp tục tăng cường, nâng cao chất lượng nghiên cứu, biên soạn, tuyên truyền, giáo dục lịch sử Đảng*.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông môn Lịch sử và Địa lí (trung học cơ sở)*.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), *Giáo trình Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam*, NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
4. Phan Ngọc Liên, Trịnh Đình Tùng, & Nguyễn Thị Côi (2017), *Phương pháp dạy học Lịch sử* (2 tập), NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
5. Nghiêm Đình Vỳ et al. (2018), *Dạy học phát triển năng lực môn Lịch sử trung học phổ thông*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.